

bablement també des d'algun glossari d'Ausiàs, és des d'on deu haver proliferat això en textos d'escriptors valencians moderns), cf. nota a Sanelo en el comentari de Gulsoy (p. 336); GaGirona posa «*allaus*: alabances» en el seu glossari a *Seidia*, p. 281, i ho trobem en poetes festers («l'ocell, del pit, alçant son llau / se sent amb Déu bo i rialler» veig en un programa de «Pensat i Fet», març 1958, p. 3). És clar que això no ha pertangut mai a la llengua viva.

Deslloar; deslloable; deslloança. Sobrelloar.

Cultismes: Laudes [Belv.]. *Laude* 'sentència arbitral', cf. *lloar* 'aprovar' (supra) (no en Lab.). *Laudificatori. Laudatori* [1443]. *Laudable* [1344]; *laudabilitat. Laudament. Laudates. Illaudable.*

Cat. ant. *lausenger* [Desclot] 'afalagador, llagoter', manllevat de l'oc. ant. *lauzengier* id., derivat de *lauzenja* 'afalac, llagot' (també *lauzembe* 'lloança'), germà del fr. *louange* 'lloança' i probablement provinents del b. ll. LAUDEMIA, -EMIUM, que deriven de LAUDARE proveït de la terminació del seu antònim BLASPHEMIA, -EMIUM, 'vituperi'. Per a la discussió i detalls d'aquesta etimologia veg. DCEC/DECH LISONJA (mot castellà extret de *lisonjero* < *losingero*, i aquest, manlleu també de l'oc. *lauzengier*). *Lausengeria* [Llull]; «creurà que per *lausengeria* lo-y digues», trad. *adulatione* (de l'original llatí), A: el Capella (*De Amore*, p. 16).

D'aqueix b. ll. LAUDEMIUM en el sentit propi (derivat de LAUDARE 'aprovar', supra), passant al d'aprovació que dona el senyor a un canvi, en els censos o emfiteusis, provingué una forma mig-sàvia cat. *loime*, després canviada en *lluïsmè* (per intrusió del sufix *-isme*, com en *regisme* < *regimen*). En b. ll. català trobem ja «foriscapim et *laudimium*» l'any 1221 (i anàlogament, en docs. de 1226, 1229 i 1237, *InvLC*); 1 però formes amb la -s- intrusa ja apareixen tot seguit: «condempno --- ad dandum duplex *laudoysmum*» en un doc. de 1234 del *Cart.* de St. Cugat (III, p. 442); «praeter stabilimenta et *lodisma* honorum», doc. de Vic de 1256 (CaCandi, *MiscHiCat.* II, 416); i l'*InvLC* troba *lausisme* en 11 docs., d'entre 1318 i 1387.

Per aquells temps ja en trobem bastants pertot. En el domini rossellonès: «sens licència e *lausisme* dels ditz cònsols», 1309; «si algun Senyor o Dona la usa, en la carta de la venda, la compra feyta per algun --- d'aytal *lausisme* no-n sia plus ahut --- segons lo preu del forescapí que aurà per lo *lausisme*», 1318 (RLR VIII, 58; xxxii, 160); «aquest privilegi conté *lausisme* que --- Jacme rey d'Aragó --- lausa lo privilegi d'exorquies», 1324 (*Cartoral* de Vfr. de Conflent, fº 10r).

Però també en textos de més ençà: «si fan matrimonís, los sey<n>ors dels pageses an, quax per tot, *loisme* del spoalici», *Commem. de P. Albert* (NCL., p. 180). «Per *loisme* deu aver lo ver senyor sa part, segons que l'emphiteot se'n posa ab lo ver senyor, del preu de les vendes o de les penyores ---», «tot ciutadà --- pot la sua cosa donar, a sens, a qui-s vol --- però si diners n'ixen d'entrada o per altra raó, deben-se'n posar, ab lo ver senyor, del *loisme*», *CostTort.*, 218; «lo dimoni / --- té capbrevades / totes <les dones> arreu, / en son capbreu / a cens no cert / --- / són

acensides / e bé stablides, / ab drets, *loysmes*, / ab sos sofismes / ---», JRoig (*Spill*, 10507); *loysme* en un doc. ribagorçà de 1498 (Serrano Sanz, *Not. Doc. H. Ribag.*, 22); «satisfent lo deuta del mortal *lluïsmè*, / l'esperit retèure en mans del Altisma», Alber, a. 1502 (JMBover, *BiEscrBal.* I, § 11, 10.2); i també en algun text occità: «*laudisme*: lods, droit perçu par le seigneur sur les ventes», en els Estatuts de Marsella (p. p. Constans, *RFGn.* xxiii, 673).

La derivació de LAUDARE i LAUDEM es comprova, tenint en compte la forma fr. *lods*, i una forma *lou* en català arcaic amb aquest mateix significat, però idèntica al *lou* 'lloança' que he documentat supra: «En Pons V. Comte d'Empúries --- aemprà lo Sr. Rey que, de la compra la qual En Dalmau de Palol ha feyta del dit castel, que'l Sr. Rey no-n deman negun terç ni *lou*; e'l Sr. Rey donà al dit Comte lo dit terç e *lou*» (doc. de Vic, CaCandi, *MiscHiCat.* II, 462). Es tindrà en compte que també hi hagué bearn. ant. *laudimi* (amb var. antiga *laudisme*) id. (amb molts testimonis aduïts per Lespy-R.), i A. Vidal, *Glanures Lexicogr. d'après le Régistre des Lausimes du Monastère de St. Pierre-de-la-Salvetat* (*Ann. du Midi*, 1910, 56-64); i el que diu Ronjat (*ARom.* IV, 365), però la seva etimologia LEGITIMUS és visiblement insostenible, ja per la o de *loisme* i altres detalls fonètics.

Cal notar, a tot això, que l'evolució de *lluïsmè* fou orientada i fins una mica governada, pel verb *lluïr*, provinent de *lūere*, pròpiament 'deslligar', d'on «pagar», que el baix llatí dels nostres juristes va emprar en el sentit de 'redimir, cancellar (censos)' (sense relació, naturalment, amb *lluïr* 'brillar' LUCERE): *lluïr*, que en aquell sentit documenten sovint *AlcM*, des de l'any 1400, i el *DAG.*, en un text privat de 1822, però que ja estava en ús des de molt abans: «honores quos tenearis *luere*» en un pergami original de 1238 citat en l'*InvLC*. Pertangué igualment a l'estil foral aragonès (*DECH* III, 711b3ss.), i apareix sovint, per exemple, en textos benasquesos escrits en castellà: «Registro quarto de Censales que la villa *luyé*» S. xvii, «este censal lo *luyó* Calistro Heresué el año 1716» (en el *Libro Lucero*, que hi llegeixo a la Casa de la Vila el 1965).

Del català va passar així mateix a Sardenya: campid. *luiri* «estinguere, riscattare, un censo, redimere, indietreggiare, svincolare», logud. *luire* (en part deformat en *allore*, *illoire*), en el qual ja Nigra reconegué el ll. *luere* (*AGI* xv, 481-93; Guarnerio, *KJRPT.* vi, 193); però MLWagner ho identificà com a manlleu de la nostra llengua (*ARom.* XIX, 9) rebutjant l'etimologia *eludere* (amb què figura encara en el *REW.*, 2854). *Lluïcació* [1426].

En llatí, junt amb *luere* 'dissoldre', hi havia el substantiu *lūes* 'dissolució', 'pesta', que els nostres metges empraren com a sinònim de 'sífilis', i fins n'han format un adjectiu *luètic* (*DFa.*), segons el model de *sifilitic*.

1 I la memòria de la forma sense -s- encara persistí, en comarques remotes, fins al S. xvi: «de terços ni *luymes* no n'hi ha plegats» Solsona 1588, *BCEC* 1908, 139; però en un doc. d'allí mateix i igual data,